

Alpaslan, N., (2025). Kitap Tanıtımı – Bozkırın Güçlü Kalemî Abbas Sayar. *Folklor Akademi Dergisi*. Cilt:8, Sayı:1, 296 – 300.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Received: 10.09.2024

Kabul / Accepted: 21.03.2025

Kitap Tanıtımı / Book Review

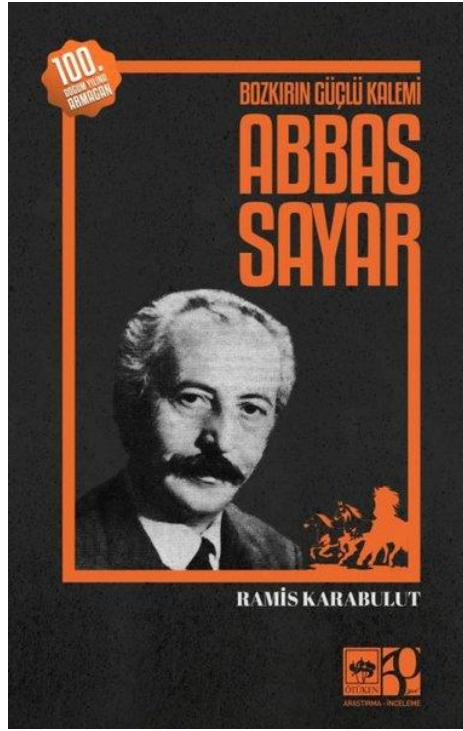

DOI: 10.55666/folklor.1620645

BOZKIRIN GÜÇLÜ KALEMİ ABBAS SAYAR

Nimet ALPASLAN*

Karabulut, R., *Bozkırın Güçlü Kalemî Abbas Sayar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2024,
ISBN: 978-625-408-786-8, 463 s.

*, nimet.alpaslan@hotmail.com. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi. ORCID: 0000-0003-3689-9030

Yenileşme Devri Türk Edebiyatı alanındaki nitelikli çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Ramis Karabulut'un *Bozkırın Güçlü Kalemî Abbas Sayar* adlı eseri, kapsamlı ve titiz bir çalışmanın ürünü olarak 2024 yılında yayımlanmıştır. Bu eser, Türk edebiyatının önemli yazarlarından Abbas Sayar'ın hayatını, sanatını ve Türk edebiyatına katkılarını ayrıntılı bir şekilde ele alan biyografik bir çalışmadır. Dört ana bölümden oluşan kitap, *Yılkı Atı* adlı başyapıtıyla tanınan Abbas Sayar'ı yalnızca bir romancı olarak değil, aynı zamanda çok yönlü bir yazar, şair ve gazeteci olarak okuyucuya sunar. Sayar'ın, sıkça "köy romancısı" kimliğiyle anılmasının ötesine geçen sanatı, eserde derinlemesine incelenir. Zengin kaynakça, dizin ve görsel eklerle desteklenen bu çalışma, Abbas Sayar'ın edebî yolculuğunu, kişisel mücadelesini ve kültürel önemini tüm yönleriyle anlamak için bir kaynak olarak öne çıkmaktadır.

"Abbas Sayar'ın Hayatı ve Sanatçı Kişiliği" başlığını taşıyan birinci bölümde Sayar'ın biyografisi detaylandırılarak çocukluk yıllarından itibaren onun edebî ve sanatsal kimliğini şekillendiren toplumsal ve ekonomik koşullar ele alınır. "Aile Çevresi ve Çocukluğu" başlıklı alt bölümde Sayar'ın ailesi ve Yozgat'taki yetişme ortamı; "Öğrenim Yılları" başlığı altında ilk ve orta öğrenim ile lise yıllarından kesitler sunulup gelecekteki eserlerine ilham veren kültürel ve duygusal temellerin burada oluştuğu vurgulanır. İkinci Dünya Savaşı (1939-1945)'nin getirdiği yıkım ve yoksulluğun Sayar ailesini de etkilediği bu yüzden çok istediği Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara) giriş sınavında başarısız olduğuna değinilir. Ayrıca lise öğreniminin ardından çalışma hayatına başlamak zorunda kalan Sayar'ın roman ve anılarında bu ortamdan da sıklıkla bahsettiği bu bölümde belirtilir. Kısa süre vekil öğretmenlik yapan Sayar'ın Sorgun'da icra ettiği iase memurluğu görevi "Vekil Öğretmenlik ve Memurluk"; yedek subay olarak yerine getirdiği 33 aylık askerlik hizmeti "Askerlik Yılları" başlığı altında ele alınır.

"Evlilik, Üniversite, Matbuat Âlemi, Beyoğlu" başlığını taşıyan bölümde Karabulut, 1945 yılının eylül ayını Abbas Sayar'ın hayatındaki önemli bir kırılma noktası olarak değerlendirir. Çünkü bu dönemde Sayar, içgüveysi olarak yaptığı evlilik neticesinde İstanbul'a yerleşir. Ardından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenime başlar. Matbuat ve edebiyat dünyasının yanı sıra Beyoğlu'nun bohem hayatının kapıları da ardına kadar Sayar'a açılır. Karabulut, detaylarıyla ele aldığı bu dönemin sonunda Sayar'ın okulunu ve ailesini bırakarak Yozgat'a dönme sebebinin sanılanın aksine ekonomik koşullar değil, içgüveysi olarak yaşamak istememesi olduğunu belirtir. "Ticaret, Politika ve Gazetecilik" başlığı altında ise Sayar'ın farklı alanlardaki deneyimleri ve bu süreçlerin onun edebî hayatına katkıları detaylandırılır.

Yılkı Atı (1970), *Çelo* (1972) ve *Can Şenliği* (1974) romanlarının yayımlanmasının yazara getirdiği ekonomik kazanç ve şöhret ile iki darbe arasındaki dönemde yaşanan gerginlikler "1970-1980 Döneminin Kötü Ekonomik Şartları, Romanlar ve Ödüllerle Gelen Ün" başlığı altında incelenir. 1989 yılında ikinci evliliğini yaparak Ayvalık'a yerleşen Sayar'ın emeklilik günleri, Ayvalık'ta yaşadığı sakin, rahat ve verimli hayat ise bu bölümün son alt başlığı olan "Son Perde: Yeniden Evlilik, Emeklilik, Ayvalık Günleri (1988-1999)"nde ele alınır.

Hayat ve eser çizgisinin ardından Sayar'ın karakter özelliklerinin ayrıntıları "Mizacı" başlığı altında incelenir. Annesinin kendisine hamile iken onu düşürmek için kocakarı ilaçlarına başvurmasının bilinçaltında önemli bir yer etmesi sonucu oluşan anne kompleksi ve içgüveysi olarak yaptığı ilk evliliğinden sonra uzun bir süre hayata tutunamamasının izlerinin eserlerinde bariz bir şekilde görüldüğünün altı çizilir. Ayrıca aynı başlık altında insan ve doğa sevgisi ile dolu, iyi yürekli, merhametli, cömert, rint meşrep, özgürlüğüne düşkün ve kuralsız yaşayan" bir mizaca sahip olduğu belirtilir. "Dünya Görüşü ve Düşünce Dünyası" ile ilgili olarak Sayar'ın "Ben bir derviş yamağım." sözüne dikkat çekilirken onun dindar bir tabiata sahip olduğu ama dünya görüşünün Atatürkçü ve laik çizgide sürdüğü belirtilir. Dil dikkati konusunda ise ilk dönem eserlerinde Osmanlı Türkçesinin izlerinin görüldüğü ancak dilinin gittikçe sadeleşip öz Türkçeci bir tutum sergilediği; kendine has doğal ve samimi bir üslubunun olduğu dikkatlere sunulur. Dört ana başlığın altındaki bu alt başlıklar ile Abbas Sayar'ın hayatı ve edebî kişiliği detaylı ve sistemli bir şekilde açıklanır.

"Şair Abbas Sayar" başlığını taşıyan ikinci bölümde Sayar'ın edebî kariyerinin daha az bilinen bir yönü olan Türk şiirine katkıları incelenir. Sayar'ın şiir türündeki eserleri, şiir kitapları ve kitaplarına girmemiş şiirler olarak iki gruba ayrılır. Bununla birlikte yayımlanmış sekiz kitabının

künyesi ve muhtevası hakkında bilgi verilir. Şairin, Latifi ve Esat Nail takma isimleriyle yazdığı *Bozlak*, *Bozok* ve *İleri* gazetelerinde bulunana 660 adet yayımlanmamış şiiri, Karabulut'un titiz çalışmasıyla gün yüzüne çıkarılmıştır. Bu şiirlerin neden yayımlanmadığı hususundaki kanaatini belirten Karabulut, şiirlerin tamamını (mükerrer yayımlananlar çıkarılınca kitaplaşmış 197, kitaplaşmamış 660 olmak üzere toplam 857 şiir) yapı, muhteva, ahenk unsurları, dil ve üslup özellikleri olmak üzere dört ana başlık altında inceler. Bu incelemede Şerif Aktaş'ın *Şiir Tahlili* (2009) ve Nurullah Çetin'in *Şiir Çözümleme Yöntemi* (2003) isimli kitapların referans alındığı belirtilir.

Sayar'ın şiirleri yapı (nazım şekilleri) bakımından incelendiğinde 369 tane şiirin "Türk halk şiiri" nazım şekilleri; 127 tanesinin "divan şiiri" nazım şekilleri; 361 tanesinin ise "serbest" nazım şekilleri ile kaleme alındığı görülür. Bu nazım şekilleri içinde yer alan alt türler de belirtilerek bu türlere örnekler verilir.

Muhtevası bakımından incelendiğinde ise şiirlerin yapı ve muhteva bakımından bir paralellik gösterdiği görülür: Halk şiiri nazım şekilleri ile yazılan şiirlerde aşk ve tabiat gibi konuların işlendiği görülürken divan şiiri nazım şekilleri ile yazılan şiirlerde dinî-tasavvufî ve hikemî temaların ön planda olduğu, serbest nazım şekilleri ile yazılan şiirlerde ise toplumsal ve satirik temaların öne çıktığı dikkati çeker. Sayar'ın şiirlerinde yer alan konuların kaynağı gerçek yaşantı (240), hayal gücü (168), tabiat (173), felsefe/fikir (232), din/tasavvuf (44); konulara yaklaşım biçimi iyimser/olumlu (151), kötümser/olumsuz (170), yorumcu/tenkitçi (238), tasvirici/gözlemci (253), ironik (45) olarak gösterilip örnekler sunulur. Ayrıca konuyu ele veren kelime ve kavramlar da gök ve gökle ilgili kavramlar, toprak ve toprakla ilgili kavramlar, su ve su ile ilgili kavramlar, insanın bazı uzuvları ile ilgili kavramlar ve sosyal kavramlar olarak sınıflandırılıp bunlarla ilgili örnekler sunulur.

Geniş bir edebiyat ve tasavvuf kültürüne yaslanan Sayar'ın şiirlerinde açığa çıkan duyguların arka planında ferdî, tasavvufî ve sosyal nitelikte fikirler yattığı belirtilir. Düşünce aktarımına dayalı şiir türleri de doğacı, hikemî, mistik, sosyal ve öğretici olarak sınıflandırılıp bu türlere örnekler verilir. Sayar'ın geniş bir duygu dünyası vardır ve şiirlerinde yer alan duygular iyimser duygular (yaşama sevinci, ümit, acıma, aşk, hayranlık, heyecan, merak, sadakat, hoşgörü, dostluk vb.) ve kötümser duygular (kaçış, gurbet, yalnızlık, kin, nefret, öfke, güvensizlik, kırgınlık, keder, itilmişlik, ümitsizlik, isyan, yenilmişlik, bıkkınlık, pişmanlık vb) şeklinde sıralanır. Sayar'daki bütün duygulara ise özlem duygusunun yön verdiğinin altı çizilir. Sayar'ın şiirleri görüntü (imge) bakımından ise nesnel, öznel, hayalî, hareketli görüntü ve portre olmak üzere dört bölümde örneklendirilir. Anlam bakımından ise üç bölümde incelenip şiir tarzı bakımından anlam, anlam çoğaltma ve metinlerarası ilişkiler olarak gruplandırılır.

Karabulut, Sayar'ın şiirlerinde yer alan ahenk unsurlarını vezin (hece ölçüsü, aruz ölçüsü, serbest ölçü), ses tekrarları (kafiye ve ek hâlinde redif, aliterasyon, asonans), yansıma kelimelerden yararlanma, kelime tekrarları (aynı mısra içinde kelime tekrarları, aynı kelimenin birden fazla mısradaki tekrarı), mısra tekrarları (nakarat biçiminde olanlar, ters çevrilmiş mısralar) ve ünlemler olmak üzere altı başlıkta inceler.

Dil ve üslup özelliklerini analiz ederken ise Karabulut öncelikle "dil" ve "şiir dili" ayrımı üzerinde durup bu iki kavramı örneklerle açıklayarak şiir dilinin gündelik dilin sınırlarını aşan yönlerine değinir. Sayar'ın şiirlerinde tespit ettiği hususları ise alışılmadık bağdaştırmalar, dil sapmaları (argo sözler, söz dizimi hatası, fiil çekimlerinde sapmalar), konuşma dili unsurları (samimi hitaplar, ikilemeler), cümle özellikleri, kısa ve eksilteli anlatım ve söz varlığı unsurları olarak sınıflandırıp örneklendirir. Karabulut, bir şairin üslup özelliklerini değerlendirirken varlıklara bakışı ve yaklaşım biçiminin de değerlendirilmesi gerektiği çünkü dünya görüşüne göre değişen varlığa yaklaşım biçiminin üslubu da etkilediğini belirtir. Bunun bir sonucu olarak da Sayar'ın varlığa yaklaşım biçimini panteist, rindâne, sezgici ve alaycı yaklaşım olmak üzere dört bölümde inceleyip üslubuna olan etkisini örneklerle okuyucuya sunar.

İkinci bölümün sonunda Abbas Sayar'ın şiirleri üzerine toplu bir değerlendirme yazan Karabulut şu tespitlerde bulunur: Abbas Sayar geniş bir edebî kültür zevkine sahiptir, şiirlerinde tekdüze bir şekil, muhteva, dil ve üslup yoktur. Ferdî konulu şiirlerinde daha içten ve başarılıdır, alaycı ve yergici şiirleri de ustaca kaleme almıştır. Doğuştan gelen bir şiir söyleme kabiliyetine

sahiptir ancak bütün şiirlerini aynı titizlik ve mükemmeliyetle yazmaz, bazılarında acelecidir. Romancılığı şairliğini daima gölgede bırakmıştır, bunda geniş okuyucu kitlelerine zamanında ulaşamaması ve bilinen antolojilerde yer almaması etkili olmuştur.

Eserin üçüncü bölümünü “Romancı ve Hikâyeci Abbas Sayar” oluşturur. Bu bölüm Karabulut’un çalışmasının merkezinde yer alır ve Sayar’ın romanları ile daha az tanınan öyküleri burada incelenir. Abbas Sayar’ın roman anlayışı, yazarlık süreci ve edebiyat dünyasındaki yeri kapsamlı bir şekilde ele alınır. Öncelikle yazarın yayımlanmış romanları ve bir hikâye kitabı ile *Bozok* gazetesinde yayımlanmış ancak kitaplaşmamış hikâyelerinin künyeleri verilir. Sonrasında romanlar üzerine çözümlenmeler yapılır ve sırasıyla *Yılkı Atı* (1970), *Çelo* (1972), *Can Şenliği* (1974), *Dik Bayır* (1977), *Tarlabaşı Salkım Saçak* (1987), *Anılarda Yumak Yumak* (1990), *El Eli Yur El de Yüzü* (1993) romanları incelenir. Yapılan incelemelerde özellikle vaka incelemesi konusunda Şerif Aktaş’ın *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* (2000) isimli kitabında sınırlarını çizdiği yöntemin esas alındığı belirtilir. Bu yöntemle göre her bir romanın özeti verildikten sonra yapı (olay örgüsü, anlatıcı ve bakış açısı, kişiler, zaman, mekân), içerik (konu/tema) ve anlatım (dil niteliği, üslubun niteliği) bakımından detaylı bir şekilde çözümlenir.

Abbas Sayar’ın adını duyurmasını sağlayan eserin *Yılkı Atı* olduğu ve yayımlandığı dönemde edebiyat çevrelerinden büyük övgüler aldığı vurgulanırken *Çelo*, *Can Şenliği* ve *Dik Bayır* gibi romanların da dikkati çektiği ancak son romanlarının eleştirilenlerin ve okuyucunun çok ilgisini çekmediği belirtilir. Abbas Sayar’ın romanlarında hem klasik hem de modern roman tekniklerini bir arada kullandığının altı çizilir. Modern roman tekniği içinde değerlendirilen eserlerinde genellikle kısa bir zaman dilimini tercih ederek kronolojik bir düzlemde ilerleyen sade bir olay örgüsüne bağlı kalıp anı ve geriye dönüşlerle hikâyeyi zenginleştirdiği vurgulanır. *Tarlabaşı Salkım Saçak* tamamıyla mektup formunda yazılmış özgün bir yapıya sahipken *Anılarda Yumak Yumak*, *El Eli Yur El de Yüzü* romanlarının anılardan yola çıkılarak yazılan otobiyografik romanlar olduğuna değinilir. Sayar’ın romanlarını büyük bir hazırlık yapmadan, ilham geldiği anlarda yazdığı ve genellikle kısa sürelerde tamamladığı belirtilir. Bu husus Sayar’ın eserlerinin aksak yönlerinin eleştirilmesine neden olur. Eserlerinde bireyi toplum ve doğa bağlamında ele alan Sayar’ın bireyin ekonomik mücadelesine odaklandığı ifade edilirken ihmal edilmiş Anadolu insanının trajedilerinin yoksulluk, cehalet, sosyal adaletsizlik ve ahlakî yozlaşma ekseninde ele alındığı vurgulanır.

Roman karakterlerinin sunumunun oldukça sade ve etkileyici olduğu, karakterlerin fiziksel tasvirine yer verilmeden canlı diyaloglar ve olaylar aracılığıyla derin bir şekilde işlendikleri vurgulanır. Ekonomik ve sosyal adaletsizliklerin kurbanı olan tiplerin sonlarının genellikle trajik olduğu, yazarın çocuklar, genç kızlar, yaşlı kadınlar ve gazilere bakış açısının olumlu olduğu; orta yaşlı kişilere ise cinsiyet fark etmeksizin olumsuz olduğuna dikkat çekilir.

Sayar’ın romanlarının önemli yapı taşlarından birinin zaman ve mekân unsurları olduğu, *Yılkı Atı*’nda mekân öne çıkarken *El Eli Yur El de Yüzü*’nde tarihsel dönemlerin detaylı bir şekilde işlendiğinin altı çizilir. Ayrıca mekân olarak genellikle açık alanlar ve köy hayatının ön planda tutulduğu ancak *Tarlabaşı Salkım Saçak*’da istisnâ olarak şehir hayatına ve kapalı mekânlara yönelim olduğu belirtilir. Doğa tasvirlerinde pastoral bir üslup hâkim olmakla beraber kullanılan yöresel dil, atasözleri, dua ve bedduaların, romanlara güçlü bir yerel dokunuş kattığını belirten Karabulut, yazarın sade, dramatik, yer yer mizahî ve hikemî üslubunun, eserlerini hem yerel hem evrensel bir boyuta taşıdığını vurgular.

Abbas Sayar, Marksist ideolojiden etkilenmeyen, toplumdaki bozukluklara bakışı sınıf çatışması üzerinden değil, bireyin mücadelesi üzerinden şekillenen bir yazardır. Sayar’ın bu özelliğini vurgulayan Karabulut, dolayısıyla onun kalıplaşmış köy romanlarının ötesinde çok yönlü bir edebiyatçı olduğu ve Türk edebiyatında kendine özgü bir yer edindiği, sanat anlayışı bakımından müstakil şahsiyetler arasında değerlendirilmesi gerektiğini vurgular.

Çalışmada romanların tek tek incelenmesinin ardından romanların ortak özellikleri üzerinde durulur ve romanlar üzerine toplu bir değerlendirme yazısı yazılarak Sayar’ın hikâyeleri üzerine çözümlenmeler yapılır. Sayar’ın yayımlanmış bir adet hikâye kitabı -*Yorganımı Sıkı Sar* (1976) vardır. Bu kitapta “Yorganımı Sıkı Sar”, “Emrine Şükür”, “Cami Yaptırma Derneği” ve “Bulut Ekip Yel Biçen” olmak üzere dört hikâye bulunur. Ayrıca yazarın tefrika hikâyeleri - “İşte Böyle”, “Su

Kasidesi”, “İbo’nun Hasan”, “Son İkrâm”, “Sızlayan Parmak”, “Hikâye”, “Tanımıyorum (Ebedî Roman)” ve “Çeçten Bir Avuç” - sıralanır. Bütün hikâyeler romanlarda olduğu üzere tek tek çözümlendikten sonra hikâyelerin bazı ortak özellikleri belirtilerek genel bir değerlendirmesi yapılır. Karabulut’a göre Sayar, romandaki başarısını hikâyede gösteremez, zaten bu tür için büyük bir emek ve zaman harcamamıştır; “Yorganımı Sıkı Sar”, “Son İkrâm”, “Tanımıyorum (Ebedî Roman)” ve “İbo’nun Hasan” dışında kalan hikâyeleri başarısız ve son derece özensiz kabul edilmiştir.

Kitabın dördüncü ve son bölümü “Gazeteci Abbas Sayar” başlığını taşır. Bu bölümde Abbas Sayar’ın basın dünyasındaki 47 yılının izi sürülürken edebî kimliğinin yanı sıra gazetecilikteki başarıları da gözler önüne serilir. Sayar’ın, 1947 yılında *Bozlak* adlı gazeteyi çıkarmasıyla başlayan gazetecilik serüveninin 1995 yılına kadar aralıksız devam ettiği üzerinde durulur. Sayar’ın gazeteciliği yalnızca bir meslek olarak değil, aynı zamanda düşüncelerini ifade etme ve Anadolu insanının sorunlarını dile getirme aracı olarak gördüğü belirtilir. Bu bağlamda, hem öğrencilik yıllarında İstanbul’da yayımladığı *Bozlak* hem de Yozgat’ta uzun yıllar çıkardığı *Bozok* gazeteleri aracılığıyla edebiyat, siyaset ve toplumsal konular üzerine binlerce yazı kaleme aldığına değinilir. Karabulut, Sayar’ın gazetecilik serüveni boyunca karşılaştığı zorlukları ve bu süreçte sergilediği mücadeleyi ayrıntılı bir şekilde aktarırken, *Bozlak* gazetesini sürdürebilmek adına kişisel fedakârlıklarda bulunduğunu ve maddî imkânsızlıklara rağmen dönemin siyasilerini cesur bir üslupla eleştirdiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, *Bozok* gazetesinin yalnızca yerel bir yayın olmanın ötesinde, Yozgat’ın kültürel ve toplumsal belleğine önemli katkılar sunduğunu da ifade etmektedir. Ayrıca Sayar’ın şiir, roman ve yazılarının çoğunun ilk olarak gazetelerinde tefrika edildiğini belirten Karabulut, onun gazetecilik faaliyetlerinin yanı sıra *Yankı* ve *İleri* gazetelerindeki yazılarını (makale, anı, fıkra, mektup, deneme) kapsamlı bir şekilde inceleyerek, sadece bir edebiyatçı değil, aynı zamanda etkili bir yerel gazeteci olduğunun da altını çizer.

Bozkırın Güçlü Kalemî Abbas Sayar, Ramis Karabulut’un titiz ve kapsamlı bir çalışması olarak yalnızca Abbas Sayar’ın edebî kişiliğini değil, onun çok yönlü kimliğini de gözler önüne serer. Karabulut, Sayar’ın hayatını, eserlerini ve düşünce dünyasını akademik bir derinlikle ele alırken, onun Anadolu’ya kök salmış sanatının evrensel boyutlarını da okuyucuya sunar. Eserin dört ana bölümü, Sayar’ın çocukluğundan başlayan ve gazetecilikle taçlanan uzun yolculuğunu detaylandırarak, edebiyat tarihimize değerli bir katkı sağlar. Bu kitap, Abbas Sayar’ın yalnızca “köy romancısı” olarak değil, çok yönlü bir şair, gazeteci ve düşünür olarak da Türk edebiyatındaki yerine dikkat çekerken, aynı zamanda yerelden evrensele uzanan bir anlatı sunar. *Bozkırın Güçlü Kalemî Abbas Sayar* hem akademik çevreler hem de edebiyatseverler için bir başvuru kaynağı niteliği taşımakta ve Türk edebiyatına dair yeni bakış açıları kazandırmaktadır.

Kaynaklar

AKTAŞ, Şerif (2009), *Şiir Tahlilleri Teori-Uygulama*, Akçağ Yayınları, Ankara.

AKTAŞ, Şerif (2000), *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.

ÇETİN, Nurullah (2003), *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara.

KARABULUT, Ramis (2024), *Bozkırın Güçlü Kalemî: Abbas Sayar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.